

3.2 Veiksmažodžio asmenavimo, darybos, rašybos ir vartojimo kartojimas ir įtvirtinimas

1 uždutis. Kartodami ir įtvirtindami veiksmažodžių gramatinius požymius, bendradarbiaudami atlikite uždutis.

1. Prisiminkite veiksmažodžio reikšmę ir užrašykite 3–5 pavyzdžius.

! Veiksmažodis – kalbos dalis, reiškianti daikto veiksmą ir būseną. Atsako į klausimus: *Ką veikia? Kas vyksta? Kas atsitinka?*

Dainuoja, džiaugiasi, lyja, matė _____

2. Užrašykite pagrindines pateiktų veiksmažodžių formas.

Pagrindinės formos pateikiamos žodyne:

- bendratis (*ką veikti?*),
- esamojo laiko 3 asmuo (*ką veikia?*),
- būtojo kartinio laiko 3 asmuo (*ką veikė?*).

dainuoti, -uoja, -avo

1. tr., intr. J *atlikti vokalinį kūrinį, dainą traukti*: Susėdę už stalo pradėkim dainuoti Dkš.

girdžiu – *girdėti, girdi, girdėjo*

„Lietuvių kalbos žodynas“

dainuos – _____

skaitau – _____

jaučiame – _____

lindome – _____

grįš – _____

3. Prisiminę veiksmažodžių nuosakas ir laikus, iš kiekvienos eilutės išbraukite netinkantį veiksmažodį. Vienas kitam paaškindite, kodėl jis netinka.

Nuosakos:

tiesioginė (4 laikai),
tariamoji,
liepiamoji.

Esamasis l.

Būtaasis
kartinis l.

Būtaasis
dažninis l.

Būsimasis l.

1. Mato, klauso, gailisi, žiūri, eity, myli.
2. Matykime, klausykite, žiūrėk, skrisdavo.
3. Matydavai, klausydavo, mylėsime, žiūrėdavo.
4. Matyčiau, klausytum, eina, mylėtų, skristume.
5. Matysiu, dreskia, klausys, žiūrėsime, mylėsime.
6. Mačiau, drėskė, klausėme, žiūrėjote, skrisk.

3.2 Veiksmažodžio asmenavimo, darybos, rašybos ir vartojimo kartojimas ir įtvirtinimas

! Veiksmažodis kaitomas asmenimis, skaičiais ir laikais. Turi nuosakas ir sangražines formas.

🔍 2 uždutis. Perskaitykite dainiškosios poezijos pavyzdį – Jono Strielkūno eilėraštį „Žiedas vėjuotą rudens naktį“ ir pabraukite veiksmažodžius.

Žiedas vėjuotą rudens naktį

Aš namų neturiu.
Aš nemoku dainų.
Aš trumpam atėjau.
Aš ilgam išeinu.

Mano mažas brolau,
Aš žinau, ko tyli.
Baisiai aukštas dangus,
Baisiai žemė gili.

Ir žinai paprastai
Toj pilkoj pakelej:
Mes nebuvom aukštai,
Mes nebūsim giliai.

Bet vis tiek, bet vis tiek
Vieną vasarą čia
Buvo mūsų pasaulis,
Džiaugsmi ir kančia.

Jonas Strielkūnas

1. Lentelėje įrašykite 4 veiksmažodžius iš skaityto eilėraščio ir nurodykite gramatinius jų požymius.

Žodis	Nuosaka	Laikas	Asmuo	Skaičius

2. Jūsų bendraamžiai pradėjo asmenuoti veiksmažodį *džiaugtis*. Baikite asmenuoti ir paaiškinkite, kuo šis veiksmažodis skiriasi nuo tų, kuriuos nagrinėjote prieš tai.

Aš *džiaugiuosi*
tu _____
jis, ji _____

mes _____
jūs *džiaugiatės*
jie, jos _____

3.2 Veiksmažodžio asmenavimo, darybos, rašybos ir vartojimo kartojimas ir įtvirtinimas

3 užduotis. Pakartokite veiksmažodžių laikų, nuosakų darybą ir rašybą.

1. Ties pateiktomis taisyklėmis užrašykite 3-5 pavyzdžius.

-ai ar *-ei*?

Jei veiksmažodžio **būtojo kartinio laiko trečiojo asmens** galūnė **-o**, **antrojo asmens** galūnė yra **-ai**.

Dainavo – *dainavai*, _____
_____
_____

Jei veiksmažodžio **būtojo kartinio laiko trečiojo asmens** galūnė **-ė**, **antrojo asmens** galūnė yra **-ei**.

Matė – *matei*, _____
_____
_____

2. Remdamiesi taisyklėmis, pavyzdžiuose įrašykite praleistas raides.

-e ar *-(i)a*?

Visų nuosakų ir laikų **daugiskaitos pirmojo ir antrojo asmenų formų galūnėse** rašoma **-e**.

Dainavome**e**, miegojot___, bėkit___, šaukdavom___, šoksit___, neštumėt___, suksim___, rašydavom___, skrisdavom___, baikit___, grįžkit___.

Kitų asmenuojamųjų formų **galūnėse po minkštųjų priebalsių** rašoma **-(i)a**.

Audžia**a**, audž___me, audž___te, ausč___u; šauk___, šok___me, šauk___te, šaukč___u; apglėb___, apglėb___me, apglėb___te, apglėbč___u.

3. Išnagrinėkite pavyzdį ir užrašykite, kurios veiksmažodžio formos daromos iš bendraties.

dainuo-ti + **-dav-** → dainuodavo _____

duonuo-ti + **-s** → dainuos _____

dainuo-ti + **-t-** → dainuotų _____

dainuo-ti + **-k-** → dainuok _____

4. Iš skaityto eilėraščio pasirinkite 2 veiksmažodžius ir pagal 3 užduoties pavyzdį padarykite kitų veiksmažodžio formų pavyzdžių.

3.2 Veiksmažodžio asmenavimo, darybos, rašybos ir vartojimo kartojimas ir įtvirtinimas

 4 užduotis. Nagrinėdami įsidėmėtinius veiksmažodžių formų darybos ir rašybos atvejus, lentelėje įrašykite 2-3 pavyzdžius.

! Taisyklės	Pavyzdžiai	Įrašykite pavyzdžių.
Būtajame dažniniame laike prieš priesagą -dav- duslieji priebalsiai suskardėja .	<i>Šaukdavo, vilkdavau, skrisdavai, mirkdavo.</i>	
Būsimajame laike bendraties kamieno priebalsiai s, š, z, ž ir priesaga -s- susilieja .	<i>Žais (žais-ti+ -s), kas (kas-ti+ -s-), megs (megz-ti+ -s), ūš (ūž-ti+ -s).</i>	
Jei dviskiemenė veiksmažodžio bendratis baigiasi -yti, -(i)ūti, būsimąjo laiko trečiojo asmens formoje rašoma i arba u .	<i>Gyti – gis, lyti – lis, būti – bus, pūti – pus.</i>	
Liepiamosios nuosakos formose bendraties kamieno paskutinis priebalsis g susilieja su priesaga -k .	<i>Auk (aug-ti+ -k), mėk (mėg-ti+ -k), smek (smeg-ti+ -k).</i>	
Tariamąsios nuosakos trečiojo asmens galūnė -ų .	<i>Mylėtų, matytų, girdėtų, žaistų, svajotų, dainuotų.</i>	

1. Po 2 pateiktus kiekvienos taisyklės pavyzdžius padiktuokite vienas kitam arba įrašykite ir klausydami garso įrašo parašykite žodžių diktantą. Pasitikrinkite, kaip pavyko.

2. Su pasirinktu kiekvienos taisyklės pavyzdžiu sugalvokite po sakinį.

3.2 Veiksmažodžio asmenavimo, darybos, rašybos ir vartojimo kartojimas ir įtvirtinimas

 5 užduotis. Prisiminkite sangražinius veiksmažodžius.

Sangražiniai veiksmažodžiai turi dalelę **-si (-s)**.
• Tai ne galūnė, o nekaitoma žodžio dalis!

Jei **veiksmažodžio forma baigiasi priebalsiu**, rašoma **-is: matysis, matykis**.

Sangražos dalelė būna **žodžio pabaigoje**, o **žodyje su priešdėliu – po priešdėlio: girdisi, bet nesigirdi**.

1. Įrašykite tinkamą sangražinio veiksmažodžio formą.

1. Norėjau paklausti, kaip jis (jaustis) _____, bet nediršau.
2. Girdžiu, kaip tyliai (kalbėtis) _____ tėvai ir nenoriu pabusti.
3. Ji (džiaugtis) _____, o aš liūdžiu.
4. Dainose (atsispindėti) _____ lietuvių prigimtis.
5. Visa klasė (tartis) _____, kokią liaudies dainą dainuos per vakaronę.
6. Galvoje (suktis) _____ daug naujų sumanymų.
7. Jie (tartis) _____ žina, kaip gyventi.
8. Ne vienas kūrėjas yra prasitaręs, kad eilės kartais ne kuriamos, o (kurtis) _____.
9. Iš toli (girdėtis) _____ dainuojant, o kažkas dar ir (nusikvatoti) _____.
10. (Nusišypsoti) _____ mums, Viešpatie!

2. Skaitydami orų prognozę, raskite ir pabraukite sangražinius veiksmažodžius.

! **Atkreipkite dėmesį, kad būsimąjo laiko veiksmažodžiai turi priesagą -s- (pvz., suprasi, supras) ir tai nėra sangražos dalelė.**

Pūs vėsus šiaurės vakarų, vakarų krypties vėjas, jo greitis sieks 7–12 m/sek. Temperatūra šią dieną mažai skirsis nuo pastarųjų dienų, bus 2–6 laipsniai šilumos. Visur pasirodys pragiedrulių, vienur jie užsibus ilgiau, kitur juos niauks debesys. Kritulių tikimybė bus nedidelė. Vietomis pietvakariniuose rajonuose pažeme nusidrieks rūkas. Vėjas suksis iš vakarų, pietvakarių, išliks smarkokas. Termometrai paryčiais rodys nuo 2 laipsnių šalčio iki 3 laipsnių šilumos. Sekmadienio dieną kai kur, didesnė tikimybė pajūryje ir Žemaitijoje, silpnai palis, padulksnos. Ryto valandomis kai kur dar tikėtinas rūkas, plikledis. Vėjas nesikeis. Temperatūra vėl pasiskirstys tarp 2 ir 6 laipsnių šilumos.

Pagal Simoną Dalinkevičiūtę „Orai: kai kam pasiseks – vienur švies saulė, kitur – apniukę ir lis“

3. Kokie orai bus ateinančiomis dienomis? Pasidomėkite ir, vartodami skaityto teksto sangražinius veiksmažodžius, parašykite 3–5 sakinius apie numatomus orus.

3.2 Veiksmažodžio asmenavimo, darybos, rašybos ir vartojimo kartojimas ir įtvirtinimas

6 uždutis. Prisiminkite veiksmažodžių darybą.

1. Užrašykite po 5–7 veiksmažodžius, padarytus su priesagomis ir priešdėliais.

! Nauji veiksmažodžiai su **priesagomis** ir **priešdėliais** daromi iš daiktavardžių, būdvardžių ir veiksmažodžių.

-(i)auti, -(i)auja, -(i)avo

-(i)uoti, -(i)uoja, -(i)avo

-telėti, -telėja, -telėjo

-inėti, -inėja, -inėjo

-enti, -ena, -eno

-inti, -ina, -ino

-oti, -oja, -ojo

-yti, -ija, -ijo

Iš dalelyčių kilę priešdėliai:

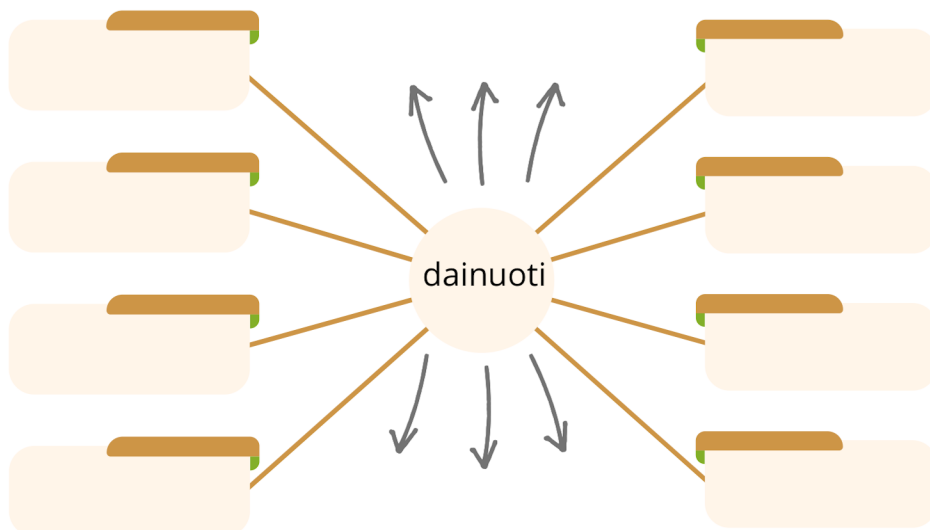
be-, te-, tebe-, ne-, nebe-

Iš prielinksnių
kilę priešdėliai:

ap(api)-, at(ati)-, į-, iš-, nu-, pa-,
par-, per-, pra-, pri-, su-, už-

Erzinti, nervinti, išgyventi _____

2. Padarykite priešdėlinių žodžio *dainuoti* vedinių.

Rašymui

A series of horizontal lines for writing, consisting of 20 evenly spaced lines across the page.